

Hindi dagen, seizoenen, feestdagen en sacramenten

Dagen, seizoenen en maanden

De Hindoes kennen drie kalenders: de maankalender, de zonnekalender en de kosmische kalender. De meeste feestdagen hebben een relatie met de maan. Een maanmaand is iets korter dan een zonnemaand en daarom wordt iedere twee à drie jaar een extra maand toegevoegd om ze weer met elkaar in overeenstemming te brengen.

Een maanmaand wordt verdeeld in een donkere helft (de periode van de afnemende maan die eindigt bij de nieuwe maan) en een lichte helft (de periode van de wassende maan die eindigt bij de volle maan). Een nieuwe maand begint dus altijd bij volle maan.

De dagen kunnen op twee wijzen aangeduid worden. Veel feesten zijn gebaseerd op de maankalender en dan wordt de datum van het feest aangeduid met bijvoorbeeld: op de vijfde dag van de lichte helft van de maand **māgha** (januari-februari).

Daarnaast worden de dagen aangeduid met hun naam in de zonnekalender. Daar is iedere dag aan een godheid gewijd:

Zaterdag – Shanivara (**śani** = *Saturnus*)
 Zondag – Ravivara (**ravi** = *Zon*)
 Maandag – Somavara (**soma** = *Maan*)
 Dinsdag – Mangalvara (**māṅgala** = *Mars*)
 Woensdag – Budhavara (**budha** = *Mercurius*)
 Donderdag – Brahspati(vara) (**brhas-pati** = *Jupiter*)
 Vrijdag – Shukravara (**śukra** = *Venus*)

De twaalf maanden zijn verdeeld in zes seizoenen met ieder twee maanden:

vasanta (= *het heldere, schitterende*)

lente (half maart - half mei)

madhu (= *zoet, plezierig*); of
caitra (*volle maan staat in de constellatie Citrā*)

1^e maand v.d. lente (half maart - half april)

mādhava (= *jeugdig, behorend bij de oude held Madhu of Jadu*); of
vaiśāka (= *karnstok*)

2^e maand v.d. lente (half april – half mei)

grīṣma (= *hitte*)

zomer (half mei - half juli)

śuci (= *zuiverheid, hitte, gloed*); of
jyeṣṭha (= *de beste, aan Indra gewijd*)

1^e maand v.d. zomer (half mei - half juni)

śukra (= *weelde, zaad, Venus*); of
āṣāḍha (*volle maan staat bij Ashada*)

2^e maand v.d. zomer (half juni – half juli)

ghanodaya (= <i>nadering v.d. wolken</i>); of varṣa (= <i>regen</i>)	regenseizoen (half juli - half september)
śrāvāṇa (<i>srava = vloed, waterval</i>)	1 ^e maand v.h. regenseizoen (half juli - half augustus)
bhādra(pada) (<i>bhadra = gezegend, voorspoedig</i>)	2 ^e maand v.h. regenseizoen (half augustus – half september)
śārad (= <i>herfst</i>)	herfst (half september - half november)
āśvina (<i>volle maan staat bij de Ashwins</i>)	1 ^e maand v.d. herfst (half september - half oktober)
kārttika (<i>volle maan staat in de constellatie Krittika; bij de Pleiaden</i>)	2 ^e maand v.d. herfst (half oktober – half november)
hemanta (= <i>koude seizoen</i>)	winter (half november - half januari)
agrahāyaṇa (= <i>begin v.h. jaar; agra = voorste; hāyaṇa = jaar</i>)	1 ^e maand v.d. winter (half november - half december)
pauṣa (<i>maan staat in het sterrebeeld Pushya</i>)	2 ^e maand v.d. winter (half december - half januari)
śīśira (= <i>kou, vorst</i>)	vorstperiode (half januari - half maart)
māgha (<i>volle maan staat in de constellatie Magha</i>)	1 ^e maand v.d. vorstperiode (half januari - half februari)
phālguna (<i>maan staat in het sterrebeeld Phalguna</i>)	2 ^e maand v.d. vorstperiode (half februari - half maart)

Festivals

Holi (**holākā** = *lentefestival*) – Het feest van het voorjaar, tevens het symbolische begin van het nieuwe jaar. Het is een tiendaags feest dat gevierd wordt voorafgaande aan de volle maan van de maand **phālguna** (februari-maart). De avond voor het feest wordt er een vreugedevuur ontstoken en daar wordt rond gedanst. De volgende morgen worden vrienden en verwanten met gekleurd water nat gegooid of gespoten en er wordt rood gekleurd poeder op het lichaam (m.n. op het gezicht) gesmeerd. Het heeft iets van het carnaval in de katholieke landen. Het festival is gewijd aan Krishna en de Gopi's.

De oorsprong van het feest ligt in het duister. Misschien is die te vinden in het verhaal over de duivelse Holika die iedere dag een kind wilde eten. Toen Prahlada, een trouwe vereerder van Vishnu, aan de beurt was, besloot god Vishnu zelf in te grijpen en Prahlada te redden. De boosaardige Holika werd eerst door de kinderen van het dorp uitgescholden en met modder bekogeld (daarmee zou het insmeren met rode poeder te maken kunnen hebben) en daarna verdween ze van de aardbodem. Het feest zou dan de overwinning van het goed over het kwaad symboliseren.

Shiva Ratri (*śiva rātri = de nacht van Shiva*) – Dit aan Shiva gewijde feest wordt meestal gevierd op de 14^e dag (en nacht) van de donkere helft van de maand **māgha** (januari-februari). Sommige Hindoes vieren het evenwel in de maand **agrahāyana** (november-december). Op deze dag zou Shiva met Parvati, de dochter van de koning van de Himalaya, gehuwd zijn. De *Shiva linga* in het huis wordt op deze dag in melk, honing en water gebaad en er worden allerlei vruchten bij gelegd. Veel mensen mediteren de hele nacht, gezeten voor een afbeelding van Shiva, of zingen mantra's ter ere van hem.

Pongal (*puñja = hoop, hoeveelheid, verzameling*) – Een driedaags oogstfeest in Zuid-India. De drie dagen heten respectievelijk:

- **Bhogi** (*bhogi = slang*): slangen houden het gewas schoon van ongedierte;
- **Surya** (*sūrya = zon*): op deze dag wordt de zon aanbeden; en
- **Mattu** (*matta = buffel*): op de laatste dag worden de koeien vereerd.

Maker Sankranti (*makara sam.krānti = zonnewendefeest*) – Een feest in Noord-India, in dezelfde tijd dat het Pongal-festival in het zuiden wordt gevierd. Het vindt plaats als de maand **pausa** overgaat in **māgha** (half januari). Op deze dag gaat de zon van het dierenriemteken Sagittarius naar Capricornus. Het is een dag van voorspoed, geschikt om te baden in de Ganges of in andere heilige wateren.

Rath Yatra (*ratha yātrā = kar-processie*) – De processie van de Sri Jagannath (met een afbeelding van de god op een kar) vindt plaats in de maand **āṣāḍha** (juni-juli). Het wordt in heel India gevierd, maar het grootste feest vindt plaats in Puri in Orissa.

Teej (*√ tij = geduldig zijn, verdragen*) – Een festival voor Parvati, de gemalin van Shiva. Het vindt eveneens plaats in **āṣāḍha** (juni-juli). Vrouwen vasten op deze dag en zij houden processies ter ere van Parvati.

Guru Purnima – Op de dag van de volle maan in **āṣāḍha** (juni-juli) eren alle leerlingen hun guru. Omdat Vyas, de schrijver van de *Mahabharata* in feite de eerste guru was, wordt het feest ook wel genoemd **Vyas Purnima**.

Gangga Dussehera – Dit is het feest waarbij de geboorte van de Ganges wordt herdacht. Men neemt een bad in de Ganges of een andere heilige rivier om daarmee de rivier te eren. Men laat ook lampjes de rivier afdrijven.

Dassera of **Dussehra** – Een tiendaags feest in de lichte helft van de maand **āśvina** (september-oktober). Men herdenkt tijdens deze dagen de overwinning van Heer Rama op zijn tegenstander, de duivelse koning Ravana. Er worden overall scènes

uit het leven van Rama opgevoerd. De eerste negen dagen van het feest hebben de naam:

Navratras of **Nava Ratri** (*nava = negen; rātri = nacht*) – Tijdens deze negen dagen wordt de Goddelijke Moeder vereerd in de vorm van drie godinnen, die ieder drie dagen en nachten aanbeden worden, nl.:

- a. Lakshmi, de scheppende, die voorspoed schenkt;
- b. Saraswati, de schenkster van wijsheid en creativiteit; en
- c. Durga of Kali, de heerseres over de kosmische wetten van het universum. Zij is degene die Rama aan de overwinning op Ravana heeft geholpen. Deze dagen worden ook wel **Durga Puja** (*pūjā = aanbidding*) genoemd. Van de negen Durga's, die samen staan voor Shakti, de vrouwelijke wederhelft van Brahman (of de Absolute), worden afbeeldingen gemaakt en die worden vereerd.

Na deze negen dagen volgt:

Vijaya Dashmi (*vijayā = overwinning; daśamī = tiende*) – Op de tiende en laatste dag worden de afbeeldingen van de godinnen in processie naar de rivier gebracht en daar te water gelaten. En grote poppen, die de tienhoofdige Ravana voorstellen, worden verbrand als symbool voor de overwinning van het goed over het kwaad.

Raksha Bandhan of **Rakhi Bandhan** (*rakṣā bandhana = het ombinden van een armband*) – Dit (huiselijke) feest valt op de dag van volle maan in de maand **śrāvaṇa** (juli-augustus). Het is gewijd aan de broer-zus relatie. De zus knoopt een touwtje om de pols van haar broer om deze alle goeds te wensen en door het te accepteren neemt de broer op zich zijn zus te beschermen en tot steun te zijn. In sommige delen van India knoopt het meisje ook een touwtje om de pols van haar ooms (de broers van haar moeder).

Vasant Panchami (*vasanta pañcamī = de vijfde van de maand vasanta*) – Tijdens dit feest wordt het begin van de lente gevierd. Het vindt plaats op de vijfde dag van de lichte helft van de maand **māgha** (januari-februari). De dag is m.n. gewijd aan Saraswati, de schenkster van wijsheid en creativiteit. Ook Kama Deva, de god van de liefde, wordt op deze dag vereerd. Alle vrouwen dragen tijdens dit feest heldergele sari's.

Diwali of **Dipali** (*dīpa = lamp; dīpālī = lichtjesfeest*) – In de donkere nacht van de nieuwe maan in de maand **āsvina** (september-oktober) of in **kārttika** (oktober-november), is het 'lichtjesfeest'. Duizenden jaren geleden kwam op deze nacht Rama na veertien jaar ballingschap terug met zijn vrouw Sita. De stad barstte toen uit in vreugde. En heel India herdenkt dat elk jaar opnieuw met lichtjes en vuurwerk. Meestal duurt het feest wel een week. De huizen worden overdag schoon gemaakt en 's avonds met rijen lampjes verlicht. Tijdens dit feest wordt m.n. Lakshmi vereerd. Zij, de godin die voorspoed schenkt en huiselijk geluk, zou de straten langs gaan en die huizen zegenen die schoon en goed verlicht zijn. En daarnaast wordt ook Ganesha vereerd, de god met het olifantshoofd, die wijsheid en succes schenkt. Het is in zekere zin ook een commercieel feest (zoals het Kerstfeest in het westen) omdat men nieuwe dingen koopt voor het huis.

Ram Navami (*rāma navamī = Rama, de negende*) – Op de negende dag van **madhu** (maart-april) wordt de verjaardag van Heer Rama gevierd. Het is een van de belangrijkste festivals. Sommige Hindoes vasten de negen dagen voorafgaande aan de grote dag. Op de dag zelf worden in veel steden en dorpen stukken uit de

Ramayana voorgedragen of worden scènes uit het leven van Rama en Sita gedramatiseerd.

Hanuman Jayanti (*jayantī = de overwinnende*) – In dezelfde maand **madhu** (maart-april) wordt ook de verjaardag van Hanuman, de trouwe helper van Rama, gevierd.

Krishna Jayanti of **Janmashthami** (*jayantī = de overwinnende; janmāṣṭhamī = de achtste geboorte*) – Op de achtste dag van de donkere helft van de maand **bhādra** (augustus-september) wordt de verjaardag van Heer Krishna gevierd. Zijn geboorte vond niet in een herberg plaats zoals die van Jezus, maar in een gevangenis, waarin zijn ouders waren opgesloten. Hij werd om middernacht geboren en daarom maken de Hindoes op dat tijdstip (12 uur) veel lawaai: ze blazen op hun schelpen (muziekinstrumenten) en roepen luidkeels ter ere van Krishna. De rest van de nacht vieren ze feest. (Krishna is de achtste avatar van Heer Vishnu).

Ganesha Utsava of **Ganesha Chaturthi** (*utsava = feest; caturthī = vierde*) – En in dezelfde maand **bhādra** (augustus-september) viert men ook de verjaardag van Ganesha, de god met het olifantshoofd, die dol is op melk. Hij staat voor onderricht, wijsheid en macht. Hij geeft kracht om obstakels te overwinnen. Tijdens zijn verjaardag draagt men afbeeldingen van hem mee en brengt die naar het water (zo mogelijk de zee). Het ‘terug geven’ van de afbeeldingen van goden aan de elementen is een symbolische handeling die aanduidt dat aan het eind van de universele cyclus zelfs de goden zullen verdwijnen en weer op zullen gaan in de Ene.

Sacramenten

Jatkarman – (*jāta = geboorte; karman = actie*) Het actieve leven van het kind begint bij de geboorte. Dat is het eerste sacrament in zijn leven. Vrienden en familieleden worden uitgenodigd om de geboorte van het kind te komen vieren.

Namakaran (*nāmakaraṇa = naamgeving*) – Op de 12^e dag na de geboorte krijgt het kind een naam. Vaak wordt een astroloog geconsulteerd om een goede naam te vinden. De vader fluistert het kind zijn naam in het rechteroor.

Niskramana (*niṣkramaṇa = het naar buiten gaan*) – Als het kind voor het eerst naar buiten gaat, is dat een bijzondere plechtigheid. Moeder strooit rijst op het erf en vader laat het kind naar de zon kijken. Op de achtergrond worden vedische hymnen gezongen, begeleid door het blazen op een schelp.

Annaprasana (*annaprāśana = het voedsel verkrijgen*) – Zes maanden na de geboorte heeft de volgende ceremonie plaats. Terwijl er mantra's worden gezongen en offerandes worden uitgevoerd, krijgt het kind de eerste rijstkorrels op de tong gelegd.

Mundan (*muṇḍana = scheren van het hoofd, tonsuur*) – Vóóordat het kind drie jaar is, wordt zijn hoofd kaal geschoren. Het kaal scheren staat symbool voor zuiverheid. Sommige Hindoes geloven dat je daarmee ook het slechte karma van vorige levens verwijdert.

Karnvedhna (*karṇa-vedha = oorboring*) – Tussen het eerste en vierde jaar krijgt het kind gaatjes in de oren. Men denkt dat dit de gezondheid van het kind ten goede komt. Het is dus niet alleen bedoeld voor meisjes.

Upanayana (*upanayana = ergens naar toe brengen*) - Als het kind de leeftijd tussen 8 en 12 heeft bereikt, wordt het toevertrouwd aan een leraar om door hem verder onderwezen en opgevoed te worden. Hier begint in feite het sociale leven voor het kind. In de klasse van de Brahmanen is dit de belangrijkste ceremonie in het leven van een kind. Bij de initiatie van een zoon uit deze kaste wordt een ‘heilige draad’ over zijn linkerschouder gehangen die onder zijn rechtarm door gaat. Na deze spirituele initiatie mag hij de veda’s bestuderen. Hij wordt nu als ‘voor de tweede maal geboren’ beschouwd. Deze ceremonie is in het leven van een zoon belangrijker dan het zich voor het eerst scheren. Voor een meisje is de eerste menstruatie een belangrijk gebeuren. Het is haar initiatie in de wereld van de ‘vruchtbare vrouwen’. (En deze groep is door hun vermogen *nieuw leven* voort te brengen, bijna gelijk aan de goden!)

Vivaha (*vivāha = het wegleiden (van een bruid uit haar vaders huis), huwelijk*) – Het huwelijk is een van de belangrijkste sacramenten in het Hindoeïsme. Op dit moment gaat de man een nieuwe (de derde) levensfase in: hij krijgt als getrouwde man de verantwoordelijkheid voor een huishouding, met alle plichten die daarbij horen. Een huwelijksplechtigheid duurde vroeger een aantal dagen, tegenwoordig een aantal uren. Terwijl er mantra’s gezongen worden, wordt er een aantal rituelen uitgevoerd, waaronder: de verwelcoming van de bruidegom door de ouders van de bruid, het weggeven van de bruid, het uitspreken van drie wensen, het symbolisch vastmaken van de huwelijksband, het vastmaken van een ketting om de hals van de bruid, de offeranden aan het heilige vuur, het water sprenkelen op het bruidspaar (door de priesters), het uitspreken van goede wensen door de ouders en de gasten.

Antyesthi (*antyeṣṭi = crematieplechtigheid*) – Het laatste sacrament is de crematie. Tijdens de crematie wordt het menselijk lichaam in het vuur geofferd aan de goden terwijl vrienden en familieleden (vaak met kaalgeschoren hoofd) de mantra *Ram Nam Satya Hai* (‘De naam van God is waarheid’) zingen. Op de elfde dag na de crematie worden rijstballen geofferd die de overledene kunnen helpen om een nieuw lichaam te vinden voor een nieuw leven.

Literatuur:

- Monier-Williams, M, *A Sanskrit-English Dictionary*. Oxford 1899. Reprint, Delhi (Sri Satguru Publications) 1993.
 Johnsen, Linda, *The Complete Idiot’s Guide to Hinduism*. Indianapolis (Alpha Books) 2002.
 Ratnakar, Pramesh, *Hinduism*. London 1996.
 Tiwari, Bri. Maya, *The Path of Practice: A Woman’s Book of Ayurvedic Healing*. New York (Random House) 2000.